

Къабарты-Малкъар Уллу Хорламны байрамын кенг халда белгилегенди

9 Майда Къабарты-Малкъарда, битеу къыралдача, Уллу Хорламны 77-жыллыгы чексиз къууанчха айланганды. Байрам ишле эрттенликде 9 сагъатда Уллу Ата журт урушда ёлген аскерчилени эсгертмелерине гюлле салыудан башлангандыла, ингирикде салют бла бошалгандыла.

Махтаулу тарыхы бла ёхтемленген халкъыбызны бирлигини белгиси

Уллу Ата журт урушда бизни шёндюню жашауубуз, тынчлыгыбыз, келир тёлюлени жалынчаксыз жашаулары ючюн жанларын аймай сермешген жигит аскерчилерибизни суратларын ёрге кётюрюп, алагъа хурмет этип, бирге сюелип Нальчикни орамлары бла барыуру республиканы халкъы эки жылны сакълаганды.

Ахыр эки жылны ичинде «Ёлюмсюз полк» пандемия бла байламлы интернетде къуралып турганды. Болсада быйыл Уллу Хорламны 77-жыллыгы тёрели халда белгилерге онг болганы артыкъда къууандырганды. Битеу да бирге уа быйыл уа халкъ маршха 50 мингден аслам адам къатышгандыла.

Гюлле салыу
9 майда байрам ишле, тёреле болгъанча, эрттенликде Уллу Ата журт урушда ёлген аскерчилени эсгертмелерине гюлле салыудан башлангандыла.

Нальчикни ара солу паркында «Ёмюрлюк от» мемориалгъа Уллу Хорламны жигитлерине хурмет этерге келгенлени араларында КъМР-ни Башчысы Казбек Коков, законла чыгарыуучу органы спикер Татьяна Егорова, премьер-министр Мусукланы Алий, федерал инспектор Тимур Макоев, сенатор Улбашланы Мухарбий да бар эдиле.

Тизгинлеринде – 50 мингден аслам
Байрам ишлени эм магъаналысы уа «Ёлюмсюз полк» болганды. Быйыл битеу Россейде аны тизгинлерине 12 миллион

адамдан артыкъ сюелгенин айтырчады.

Нальчикде уа маршха хазырлануу эрттенликде сагъат онда башланганды. 400-жыллыкны майданына сау юйорле бла келе эдиле: абаданла, аскер кийимде сабийле, жаш адамла... Аланы къолларында суратладан ол къанлы къазауатдан къайтмай къалгъан 18-20-жыллык жашла, урушдан юйорлерине къайтхан, кёкореклери майдалладан толу ветеранла къарай эдиле.

Сёз ючюн, сыйлы ветеран Залийханланы Къаншауну жашы Магометни жигитлигини юсюнден «Заманны» бетлеринде кеп керне жазылганды. 19-жыллык разведчик, 115-чи Къабарты-Малкъар атлы дивизияны 316-чи полкуну 1-чи бёлюмюню командири, ызы бла уа 112-чи Башкир атлы дивизияны 23-чю мотострелко-

вой полкуну сержанты Залийхан улу къазауатда кёргозген багъанларыча, Совет Союзну Жигитини атына кёргозтюлгенди. 1943 жылда аны Чернышковский эл ючюн къазауатда къылыч бла душман самолётну тохтатханыны юсюнден хапары халкъда кенг белгиледи.

Сыйлы ветеран 2013 жылда ауушганды. Алай сабийлери, тудуклары да аны сыйын бийикде жюрютдиле. Эгечле Байрамукъланы Борисни къызлары Зухура бла Мила аппалары эмда

аммалары Залийханланы Любовьну, ол а тылда урунганды, суратларын алып келгенди «Ёлюмсюз полкга».
– Аппамы кимден да бек сюйген. Хорламны юнюнде

хар заманда да жыйылып, аны алгъышлап, тегерегин алып тургъанбыз. Аппа бла амма дунияларын алышханлы жылла озгандыла, алай бу ариу тёрени энтта унутмагъанбыз, тюне не Янкойда жыйылган эдик. Аппам Магомед жууш, сабыр, тынч адам болгъанды, алай бир сиймеклиги бар эди аны жюрегинде. Байрамгъа барып къайтсанг, арта аны халаллыгы сау жылны жылытханлай турганды. Аны къазауатда кёрген къыйынлыкъланы, хар майдалны не ючюн алгъаныны юсюнден хапарлары югюндэ эсимдедиле. Шёндю сагъыш этеш, ол тёлю ма бу ариу юнобюню къаллай къанлы къазауатда сакълагъанларын англайма. Ёсюп келген тёлюлеге аны жарыкъ сыфатын, батырлыгын билдирип туруу борчубузгъа санайма. Сабийлени мамырлык къаллай багъа бла къоруланганына, аны сакъларгъа борчлу болгъаныбызга жигит аппабызны юлгюсюнде юйретибиз, – дегенди Мила бизни бла ушакъда.

Ол Волхов фронтда къазауат бардырганды. Минометчик болганды. Ленинградны къорулау сермешледе ауур жаралы болуп,

Асанланы Татаркъанны жашы Аслан маршха аппасыны туугъан къарындашы старшина Асанланы Заммырзаны жашы Мухаддин сураты бла келгенди.

Ол Волхов фронтда къазауат бардырганды. Минометчик болганды. Ленинградны къорулау сермешледе ауур жаралы болуп,

Нальчикде госпитальда кесине бакъдырганды.

Мухаддин сау болганлай жангыдан фронтха кетгенди. Экинчи ауур жаралы болуп, саулуугъу къоймай, тылга ашырылганды. Сыйлы ветеран халкъ бла бирге кёчгюнчюлюкню сынаганды, тургъан журтха къайтхандан сора, кеп жылланы Огъары Малкъарда колхозда ишленгенди.

– Мухаддин госпитальда болгъан кезиуде аппам аны жокълай баргъан хапарын айтыуучу эди. Ол иш кёллю, къаты адам болганды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Сый берилу

Казбек Коков ветеранланы бла республиканы жамауатын алгъышлагъанды

Хорламны юнюне аталгъан концертде Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Казбек Коков ветеранланы бла республиканы жамауатын алгъышлап сёлешгенди.

«Багъалы жерлешлерим, багъалы ветеранла! Къабарты-Малкъар Республиканы хурметли къонакълары! Сизни Уллу Ата журт урушда Хорламны 77-жыллыгы бла жюрегимден къызу алгъышлайма! Бу керти окъуна барыбызга да бек багъалы эмда бек сыйлы байрамды. Ол Ата журтубузну фашизми ууатхан къорулауучуларына бизни ыразылыгыбызны белгисиди. Ма былай кюн ючюн къазауат этгендиле эмда урунгандыла ала, Хорламны жазы келир ючюн адам кётюралмазлык азап жолдан ётгендиле, къанларын, жанларын да аямагандыла. Ма ол демениги хорламны совет халкъ келтиргенин биз бир заманда да унутурук туйюлбюз», – деп айтылады регионну оюучусуну алгъышлау сёзюнде.

«Бизни къыралыбызга тюшгенди урушну бек уллу ауурлуугу. Бизни халкъыбыз къорулаганды Ата журтну, битеу адам улугъа ышануулук берип, Европаны халкъларын баш азатлауучу болуп. Бюгюнлюкде ол шартны уллу политика эмда инет мағанасы барды, ол бизни ёхтемлигибизди, сыйлыбызды. Аны себепли урушну керти тарыхын сакълау – бизни хорламны келтирген тёлюню, къорулауучуларыбызны да алларында адамлык борчубузду», – дегенди Къабарты-Малкъарны Башчысы.

«Уруш тёрт жыл чаклы бирни барганды эмда кишиликни бла батырлыкны, бир заманда да болмагъанча, къыйын сынаулары эмда куйсюз къоранчланы, жарыкъ муратланы бла Хорлам болмай къалмазлыгына къаты йнанылулукну ёмюрю болганды. Нацистлени муратлары уа адам улуну акъылна сыйынчыра туйюлдоле. Ала бизни, миллетча, гунч этерге, халкъларыбызны жер юсюнден къурутургъа умут этгендиле. Къыралыбызны жалынчаксызлыгына уллу къоркъуу салынган эди. Алай ол планла совет аскерчилени жигитликлерини бла ётюрлюклерини хайырындан толмай къалгандыла. Бизни аппаларыбыз бла аталарыбыз биллики эмда Ата журтха кертичиликни юлгюсюн битеу дунягъа кёргозгендиле. Ала жерде, сууда, хауада да жанларын, къанларын аймай къазауат этгендиле. Заводада бла фабрикалада, сабанлада бла фермалада жигер урунгандыла.

Ма аллай жигитлики жаланда чынты патриотла, Ата журтну махтаулу жашлары бла къызлары этерге боллук эдиле. Ала нацизми хорлагандыла эмда 1945 жылны 9 майы ёмюр-ёмюрлеге айтылырча этгендиле, – дегенди Казбек Коков. – Бюгюн биз Уллу Ата журт урушну жигит тёлюсюне, адам улуну тарыхында болмагъанча куйсюз урушну бек уллу ауурлуугун кеси боюларына алгъанганды, аны азаплыгын кётюргенлеге баш урабыз, ыразылыгыбызны билдиребиз. Ага шагъатлык этген сыйлы ишлерибизден бири уа – ма шёндю ётген «Ёлюмсюз полкну» мингле бла саналган тизгинлери. Ага къатышханла кесини тарыхы, адет-тёрелери бла ёхтемленген халкъыбызны бирлигин энтта да бир керне кёргозгендиле».

Республиканы оюучусу былай белгилегенди: «Хорлам ючюн бир да болмагъанча уллу багъа берилгенин биз бир заманда да унутурук туйюлбюз. Урушда 26 миллиондан артыкъ совет адам жоюлганды. Къабарты-Малкъарны да 40 мингден артыкъ жашы бла къызы Волгадан башлап Берлинге дерти созулган уруш аулаклада калгандыла. Уруш жашуларын алгъанланы алларында баш урабыз. Бизни арабыздан кеткен ветеранлагъа бушуу этебиз».

«Уллу Ата журт уруш бизге бек къыйын сынау болуп чыккъан эди, – дегенди андан ары Казбек Коков. – Алай ол халкъны кёлун сындырмагъанды, «бизни ишибиз тюзю, душман жокъ этиликди, биз хорларкъыбыз» деп, ма ол инет бла жашаганды халкъ, анга хар бири да йнаныганды. Ол йнанылулук бюгюн да биргебизге, ол бизни шёндюню куйсюз къоркъуулагъа къажау юрешде бирикдиреди».

Казбек Коков Россейни Президентини мағанасын энчи чертгенди. «Ага бизни миллет башчыбыз Владимир Владимирович Путинни тегерегинде, бюгюнлюкде энчи аскер операцияны борчларын жигитча толтура тургъан Саууланган кючлерибизни тегереклеринде жамауатыбызны бир заманда да болмагъанча къаты бирикдени толлу шагъатлык этеди. Бусагъатда, озган ёмюрюн къыйын къыркынчы жылларында, къыралыбызгъа нацизмге къажау, эркинлик, кертилик эмда тюзлюк ючюн юрешуноу кеси боюна алырга тюшгенди», – деп чертгенди ол.

«Хорламны юню ёмюрлеге сакъланырыкъ инет хазнабыз болганлай каллыгына, биз мындан ары да битеу ишлерибизни аны юлгюсюнде бардырылыгыбызга бир ишеклик жокъду. Биз махтаулу аппаларыбызны бла аталарыбызны ахы умутларын толтурургъа, къыйынлыклардан бла тыгъычлодан ётерге, сабийлерибизге бла туудукларыбызгъа бирлешген, жашагъан эмда демениги Россейни къызгъа борчлубуз. Уллу Ата журт урушну жигитлерине махтау! Хорламны келтирген халкъга махтау! Барыгызы да байрам бла, Хорламны юню бла алгъышлайма!», – деп айтылганды КъМР-ни Башчысы Казбек Коковну алгъышлау сёзюнде.

Махтаулу тарыхы бла ёхтемленген халкыбызны бирлигини белгиси

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Замырзаны уа беш жашы болганды, аладан акиси кыатышхандыла кызауахта, эм кичилери урушну ал кюнлеринде белгисиз тас болганды. Бююн бери кёлюм толуп келгенге. Кесим «Кюн шахарда» тарыхдан окутама, ёсюп келген тёлуюн апарларыбызны жигитликтерини юлгюсюнде юйретиюно магъанасын иги анылайма. Шёндю дунияда бола турган ишлени кёребиш. Кыралыбызны душманлары жаш тёлуюн бузарга улуу кыйын салдыла, ёсюп келген тёлуюн тас этеге жарамайды, ансыз кыралыбызны келир куюно боллук туююлду. Улуу Хорламны багъасын анылайма. Шёндю дунияда ёсдорюрге тийишлиди жаш адамланы, – дегенди бизни бла ушакъда Асанланы Аслан.

Зокаланы Хажимурзаны жашы Къонакбийини аты да халкъда кенг белгиледи. Кызыл Байракны, Кызыл Жулдузну орденлери

бла саугъаланган, Ата журт урушну орденни 1-чи эм 2-чи даражасына тийиш кёрюлген жигит гвардий капитан да малкъар халкыны Совет Союзну Жигитини атына кёрюзюлген батыр уланды. Аны кызы Светлана бла туудугу Таймураз батыр капитанны

суратын бийикге кётюрюп баргъандыла «Ёлюмсюз полкнун» тизгинлеринде.

– Атамдан кызауатны юсюнден айтырын тилеп, хапарларын сююно сакълагъанбыз. Сабийликде ала бизге жомакъча кёрюне да болур эдиле, алай шёндю, жылла оза баргъаны кыада, ол кызауатны ачылыгын анылайса, ала сынагъан кыйынлыкъланы, урушну куюсюзюлгюн жорегинг бла севесе. Урушда ол ауур жаралы болуп, кёп кыйынлыкъланы кёргенди. Алай жарык кёллюгюн бир заманда да тас этмегенди. Ол аны атын бийикде жорюторге, тукъумну сыйын чыгарырга кереклисин айтханлай турганды. Биз а аны юлгюсюн туудукълагъа юйретебиз. Ма тамата туудукъ Таймураз да бирге келгенди батыр апасыны сураты бла, – дегенди бизге ветеранны кызы Светлана.

Зокаланы Таймураз ол кыанлы кызауат кыайтырылмазы эм улуу борчладан бири болганын айтады. «Урушдан ётгенле мамырлыкъланы неден да багъалы затха санагъандыла. Тынчылык алагъа бош сёз болмагъанды, аны магъанасын кыанларын тёгюп сынагъандыла да, биз, жаш тёлую, мамырлыкъланы багъасын билерге борчлубуз. Тамата тёлую керти кишиликни юлгюсюн кёрюзгенди бизге», – дегенди ол.

Энейланы Лейла кызы Тикаланы Саида бла «Ёлюмсюз полкга» хар жыл да кыатышычуудула. Бу жол ала апарлары Энейланы Мухажирни, Жеттеланы Исмайылны, Байчеккуланы Даулетни суратлары бла келгендила маршха.

«Мен билгенден, Энейланы Мухажир урушха кеси ыразылыкълары бла кетгенди. Ол Сталинградны эркинлиги ючюн кыанлы кызауатха кыатышханды, анда кёрюзген батырлыкълары ючюн «За Отвагу» майдал бла саугъаланганды. Ахыр сөрмешу уа Курск ючюн болганды. Аны аскерчи кыада, аны кысыха эди, болсада ол бизни мамыр жашауубузну сакълагъанды. Аны батырлыкълары шёндюгю тёлуюге, аны туудукъларына да ариу юлгюдо. Аны ючюн магъаналыды сабийле бла бирге былай жумушлагъа кыатышыу», – дегенди Лейла.

Ботталаны Руслан байрам ишлеге юйюрю бла

бирге келиюно артыкъда магъаналыгъа санаиды. Ол апасыны кыарындашы тамата лейтенант Ботталаны Хусейни эмда апасы Гергьекъланы Мухамматны суратларын бийикге кётюрюп баргъанды полкнун тизгинлеринде. «Хорламны

батыр жигиттерини туудугу болганын бла бек ёхтемлене, сабийлени да апарлары атларына, кишиликтерине тийишли болурга кереклисине юйрете», – дегенди ол.

Ал тизгинде – байракъ «Ёлюмсюз полкнун» тизгинлерине сюелгенлени арасында КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** да бар эди. Ол апасы Мухамед Коковну сураты бла чыкыгъанды маршха. Парламентни спикери **Татьяна Егорованы** атасы Борис Семенович да ол кыанлы кызауатха кыатышханды. Парламентни спикери парадха аны сураты бла чыкыгъанды.

Полкнун ал тизгинлеринде кадетле Улуу Хорламны байрагын келтиргенди. Акциягъа бийыл биринчи кере болуп паралимпиада спортсменле кыатышханлары айтхарды. Дагъыда кыууанч ишлеге Донбасдан келип, Нальчикде солугъан сабийле да кышулгъандыла.

Парад Келишулюкнун майданына келгенди. Алайда уа Совет Союзну Жигиттерини суратлары керючю кыуалгъан эди. Жыйылгъанланы Улуу Хорламны 77-жыллыгы бла Казбек Коков алгышлагъанды. Ол совет халкъ битеу дунияны да фашизмден кыутхаргъанын чертгенди. «Бизни халкъ Ата журтуубузну кыорулагъанды, Европаны душмандан эркин этгенди, адам улуну келир жашауну кыутхаргъанды. Шёндюгю заманда аны анылагъан бютюнда магъаналыды, ол ёхтемлигибизди. Аны ючюн ол кыанлы кызауатны юсюнден керти хапар

ны сакълау, тарыхны тюрлендирге керешгенлени жоллары кесиу – хорламны аскерчилерини аллында баш борчубузду», – деп чертгенди республиканы оючуусу алгыш сёзюнде.

Ызы бла майданда «За Родину, За Победу!» театр оюн кыуалгъанды. Республикада атлары айтылган артистле, жаш коллективле да урушну жырларын айтхандыла, назмула окугъандыла. Былайда «Вальс Победы» жаш тёлую акция да болганды.

Кыуанчлы ишле Нальчикде сау куюно баргъандыла. Ипподромда ол кюн, Хорламны куюне аталып, чарилле кыуалгъандыла. Урушну эм Урууну ветеранларыну хору «Ветераны жаны кыарт болмайды» деген концерт бергенди. Ала урушда халкыны жигитлигине, мамырлыкълары аталган жырлары айтып, жыйылгъанланы бюсюреу кыарларына тийишли болгъандыла.

Концертледен сора да ол кюн нальчикдеге бла шахарны кыонакъларына тюрлю-тюрлю керючюле кыуалгъандыла. Абхазия майданга келгенле ата журтлу эм тыш кыраллы транспортну тарыхы бла шагъарей болгъандыла. Кыабарты орамда уа «Эсгерюно кыабургъасы» жарашдырылганды. Анда тарых магъаналы суратланы керюрге боллукъ эди.

Кыуанчлы ишле республиканы битеу районларында да болгъандыла. Ала ингирде Нальчикде Келишулюкнун майданында салют бла бошалгъандыла.

ТИКАЛАНЫ ФАТИМА.
Суратла авторнудула.

Хурметлеу

Кёрюмдюлерине – тийишли багъа

Кыабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Казбек Коков** Россей Федерацияны Миллет гвардиясыны Шимал-Кавказ аскер округну командующии генерал-лейтенант **Сергей Захаров** бла бирге Кыабарты-Малкъар Республикада Росгвардияны Управлениясыны аскерчилерине бийик кырал саугъаларын бергенди, андан сора да, айырмалы сотрудниклени ата-аналарына командованияны ырызлыкълары кыагытларын тутдургъандыла. Аскерчиле кыралны эм Донбасны мамыр адамларын кыоркыуусулукъларын кыорулагъан энци аскер операцияны бардыргъан тиреде борчларын толтурадыла.

Россей Федерацияны Президентини Указы бла аскер

борчларын толтургъан кезиуде кёрюзген кишиликлери, батырлыкълары эм кеси кеслерин аймагъанлары ючюн Кыабарты-Малкъардан беш аскерчи Кишиликни орденлери бла саугъалангандыла. Ишчи борчларын толтургъанда энци бийик керюмдюлери ючюн дагъыда эки келечи Россейни Президентини Указы бла «Жамауат нызамны сакълауда айырмалы ишлегенлери ючюн» майдаллагъа тийишли болгъандыла.

Казбек Коков, аскерчилени аталарына саугъаланы бере, былай дегенди: «Сизни атларыгъызын эм бюгюнлюкде аскер борчларын жетишмилли толтурган жашланы атларын да хурмет, ёхтемлик бла айтабыз. Барыбызгъа да жууукъ заманда хорлам тежейбиз. Бюгюнлюкде

кыуллукъларын бардыргъан жашларыбызны юйюрлерине улуу ырызлыкъларыбызны билдиребиз – куючюгюз-кыаруугуз, тёлуюлюгюз эм уланларыгъызгъа билеклик этгенигиз ючюн. Аллыгъызда баш уарабыз».

Сергей Захаров аскерчиле салынган борчларын толтурган кезиуде кеслерини эм ахшы ишларын ачыклагъанларын чертгенди. «Улуу ырызлыкълары бла Президентни, бизни Баш главнокомандующии-ибиз Владимир Владимирович Путинни, Миллет гвардияны аскерчилерини главнокомандующии-армияны генералы Николай Васильевич Золотову буйругъун толтурама. Борчла кыйындыла, алай аланы толтурулукъларына ишкесибиз».

Жыйыпыу

Баш борч – санкцияланы кезиуюнде экономиканы тутхучлу айныуун сакълауду

«Россей Федерацияны Кырал Советини экономиканы соруулары эмда жангы коронавирис инфекцияны жайылыуна кыажу сюелиу жаны бла ишчи кыуууну жыйылыуунда санкцияланы болуунда экономикагъа тутхучлукъ этуюно мадарлары озюлгендиле», – деп билдиргенди ол селектор кенешге кыатышкан **Казбек Коков** кесини телеграм-каналында.

Санкцияла бла кысыулукъ этуюге кыажу ишлени юслеринде а РФ-ни экономиканы айнытуу министри **Максим Решетников**, РФ-ни цифралы айнуу, связь эмда асламлы коммуникация жаны бла министри **Максуд Шадаев** билдиргенди. **Сергей Собянин**

а транспортда, кыорулушда, энергетикада бла эл молкде системаны кыурагъан предприятиялагъа лютоталы кредитле беруюно программасын кенгертиу жаны бла этилген оноула бла шагъарейлендиргенди.

Ол билдиргенди, лютоталы бюджетте ставкасы 9 процентге дери азайтылганды, бийилны экинчи эм ючюнчю кварталларында страховоу взносланы тёлуюно болжалы бир жылгъа созулганды. Былай мадар бизнесге шёндюгю болумгъа кесин жарашдырырга болушуркыду, деп айтылганды кенешде.

Сёз дагъыда инвестиция жаны бла министри **Максуд Шадаев** билдиргенди. **Сергей Собянин**

халда болганыны, россейли аэропортлагъа бла ИТ-сферагъа себеллик этуюно онгларыны юсюнден да барганды.

«Кыабарты-Малкъарда экономикагъа тутхучлукъ этую жаны бла федерал оноула толтуруладыла, – дегенди республиканы Башчысы, жыйылыуно эселлерин чыгъара. – Саулай экономика эмда системаны кыураган регион предприятияла бла бёлюмледе хал кюн сайын тинтиледи. Регионда экономика тутхучлукъ сакъланады. Болумгъа кере терк окуна мадар этерик ведомстволу оператив штабала ишлеп турадыла».

ПРИЁМ

Тилеклеге бла тарыгъыулагъа тынгылагъанды, буйрукъла бергенди

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коковну** тёрели приём куюнде анга бир кыууун адам келип, тюрлю-тюрлю проблемаланы кётюрюп, болушлукъ излегенди. Аланы араларында кыйын жашау болумгъа тышгенле, сабийлери эрттеден ауруп, бийик технологиялы амалла бла багъыу керек болгъанла да бар эдиле. Республиканы оючуусу, битеу тилеклеге бла тарыгъыулагъа тынгылап, алагъа кёрё КъМР-ни Саулык сакълау эмда Уруну эмда социал кыорулуу министрстволарына тийишли буйрукъла бергенди.

Алайды да, Нальчикни Искож тийрелеринде кёп фатарлы юйледен биринде жашагъанла алада исси суу болмагъанына тарыкъландыла. Казбек Коков шахар округну администрациясына кысыха заманны ичинде ол кемчиликни кетериюно мадарын этрге буюрганды, ол жумуш кыал тамамланлыгъын а кеси контрольгъа алгъанды. Дагъыда шахарчыла юйно

арбазында спорт майданчык кыурачча онглагъа кыарарын тилегенди. «Аны бла да болушурбуз», – дегенди республиканы оючуусу.

Нальчикни ипподромну тийресинде Пархоменко орамда жашагъанланы кыуууну уа жажу жорюрча жол болмагъаныны юсюнден билдиргенди эмда орамларына ремонт этилирин тилегенди. Казбек Коков ремонт этуюно проектин

жарашдырырга эмда аны жол ишлени планына кыорша буюрганды.

Терк муниципал районну Терекское элинде жашагъанла бла а регионну башчысы эли социал учрежденияларын, ол санда Маданият юйно бла амбулаторияны, жангыртууну амалларын созгенди. Муниципалитет ол жумушланы тийишли программалагъа кышууну мадарларын этерикди.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Сыйлау

Фронтчугъа энчи ырызлыкълар, жүрекден келген жылы сёзле

Кыабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Казбек Коков** Улуу Ата журт урушну ветераны **Николай Васильевич Караганов** къонакъларына баргъанды.

1950 жылда декабрьде Кыабарты-Малкъаргъа келгенди. Тырныаузда тау-байыкъландырычу комбинатда улоу жорючюно дагъыда фабрикала-завод окутууну

Ушакъланы кезиуюнде Николай Васильевич республиканы Башчысына уруш эм андан сора жылланы юсюнден хапарлагъанды. Николай Караганов фронтха 1943 жылда декабрьде кетгенди, анга 17 жыл толгъан эди ол кезиуде. Ары дери Кызахстанда жашагъанды эм Новорыбинка элде «Жарык-жол» колхозда тракторчу болуп урунганды.

Армияда сержант болганды. Экинчи Белорус фронтда уруш этгенди. Фашист ууучлачуладан Варшаваны, Данцигни, Гдыняны, Ростокну азатлагъанды, Одер сууну ётгенди. Ол Ата журт урушну 2-чи даражалы орденни, Жуков атлы, «За Отвагу», «Варшаваны азатлагъаны ючюн» майдалла эм Улуу Ата журт урушну юбилей майдаллары бла саугъаланганды. Аскерден эркин этилгенден сора,

устазы болуп ишлегенди. Фронтчу жарык кёллюгюн эм тириликни сакълаагъанды, аны жашаугъа сюймеклиги юлгю болурчады. Юйюнде абдамла да аны болмагъанча сыйлы кёрдиле. Николай Васильевич ветеран кымылдаууну алчысы болгъанлай турганды, шахарны эм Ветеранланы советини жыйылыуларына дайым кыатышханды. Ол жаш тёлуюно патриот нителеде юйретиюно кесини магъаналы борчуна санаиды эм ол сорууга не заманда да аслам эс бёлгенди.

Казбек Коков, Николай Васильевич Карагановну алгышлай, былай дегенди: «Бизни эм келлик тёлуюе ючюн этгенигизге ырызлыкъларыбыз уллуду. Урушну юсюнден эсгерюле сакъланырча жумушну тындыргъа тийишлибиз. Биз сизни бла ёхтемленебиз».

ЧАРИШЛЕ

Даражалы саугъала

Улуу Ата журт урушда Хорламны 77-жыллыгына аталып Нальчикде ат чарилле кыуалгъандыла. Региону ат заводларыны эм иги атларыны эришгерлерине кыарыгъа республикада жашагъан адамла эм къонакълар шахар ипподромгъа келгенди. Кыураучула алайда ачык кёллюкнун ашхана жарашдыргъандыла, анда хар сюйген адам солдат какны эм чайны татыуларын кёралганды, сабийлеге таты ашарыкълар юлешгенди. Чариле кыуалгъан куюно

узунуна Хорламны. Аскер махтаулыкуну шахары Нальчикни сыйларына, 115-чи атлы дивизияны 80-жыллыгына эм Совет Союзну Жигитлери Флот адмирал Арсеней Головану, лётчик Байсолтанланы Алимни, связчы Михаил Яхогоевни дагъыда Россейни Жигитлери эм Абхазияны Жигити генерал-лейтенант Султан Сосналиевни хурметлерине жораланган саугъала ючюн эришгенди.

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** хорлагъанлагъа кубок-

ла тутдургъанды эм чарилеге жетишмиле тежегенди. «Биз келлик тёлуюге Улуу Ата журт урушда хорлагъанланы юслеринден кертини айтыргъа борчлубуз, аны кеслериче тюрлендирге керешгенлеге кыажу туурурга керекбиз. Бюгюнлюкде бизни кыраллы тёлуюгъа алырга тышгенди жууапылыкъларны эм нацизмге кыажу керешни бардырырга да. Хорлам бизники болушгъуна ишкесиме», – дегенди Кыабарты-Малкъарны Башчысы.

МИТИНГ

Урушдан кыайтмагъан эллилерин эсгергенди

Янкойода совет аскерчиле жораланган мемориал комплекси алында Улуу Хорламны 77-жыллыгына жораланган митинг ётгенди. Анга элли администрациясыны башчысы Беппайланы Илияс, генерал-майор Газаланы Саурабий, Байсолтанланы Алимни жашы Валерий, элли иймамны Элеккуланы Хасан эм школну коллективни кыатышхандыла. Эсгертеме гюлле салгъандан сора, жаш тёлуюно алында абадана сёлешгенди. Ызы бла жыйыл-

гъанла концерт программгъа кыарт болгъандыла. «Жашлыкълар» жыр кыууун аскер жырлары эллилерине саугъа этгенди. Янкойну орта школуну окуучулары уа Чегем шахарда бардырылган патриот акциялагъа да кыатышхандыла. «Георгиевская лента» эм «Ёлюмсюз полкга» окуучула бла устазла бирден хазыраланып, апарларыбызгъа сый бергенди. Абадан классланы окуучулары уа ОБЖ-дан устазлары Таппасханланы Расул

бла Георгиевский лентаны Элбрус райондан алыугъа кыатышхандыла. Чегемлиле аны Черек районга ётдюрген эдиле. Аны бла хорламны аскерчилерини атлары бир заманда да унутулмазлыгын билдиргенди. Бюгюнлюкде бу элде жангыз бир ветеран кыалгъанды – Хочуланы Магомет. Байрамны алында школчула апаратын юйне барып алгышлагъандыла.

КЪАСЫМЛАНЫ АМИНАТ.

Залиханланы Михаил – по-литик, алим, физик, эколог, кырулушчу – инженер, физикалы географияны, ландшафтланы геофизикасыны эм геохимиясыны профессору, СССР-ни Илмула Академиясыны (бусагъатда Россейни Илмула Академиясы) академиги, инженер илмуланы академиясыны, аскер илмуланы академиясыны, космонавты академиясыны эм башха 13 Россейли эм халкыла аралы академияланы академиги, Москвада М.В.Ломоносов аты кырал университетни, башха да 25 Россейли эм тыш кыраллы университетни сыйлы профессору, РФ-ни Федерал Жыйылыууны

эки жыл болгъанда окуяна Элбруска чыкыгъан альпинистлени жол башчылары болгъанды. Аны бла бирге уа жашлары да баргъандыла – таматарлары Хусейин, Михаил эм Владимир.
Университетни биринчи Ленинчи стипендиаты Михаил физика-математика, инженер-техника эм эл мюлк факультетлени айырмалы бошагъанды, юч диссертациясын кыруулагъанды. Ол жетишимле окуяна тамамлык этерге боллук эдиле бир адамны ёмюрюне. Алай анга уа ала илмулга жолну башланганы эдиле. Ол алим болгъанды, геофизиканы, гляциологияны терен билирге, бийик таулары эм

рачай-Черкесни илмуларыны сыйлы кырулушчулары. 1991 жылдан 1998 жылга дери кезиуде ООН-ну Табиғат кыймылыкъла жаны бла баш консултыратив советини члени болуп тургъанды. Кырал Думаны ючюнчю эм төртюнчю чакырыуларыны депутаты болгъанында, ЮНЕСКО-ну, ЮНЕП-ни эм башха халкыла аралы организацияланы ишлерине тири кытылганды. «ГЛОБЭ Интернэшнл» (тёгерекде кыруретни бир халда туруун саклау жаны бла законодателълени битеудияны организациясы) вице-президентине да айырылганды.

Залихан улу Кыбарты-Малкырада Россейни бирликни сакъларыкъланы кыймылдаууна башчылык этерге арсарсыз киргенди, бек игилени бирикдиргенди. Алай бла мамырлык сакъланганды. Ма аны ючюн аны Ма-мырлыкны кыруулауу Россейли комитети уллу алтын майдал бла саугъалагъанды. Бюгонню Кыбарты-Малкырада эм битеу Шимал Кавказда мамырлыкны эм тынчлыкны саклау аны баш кыйгырыууду.

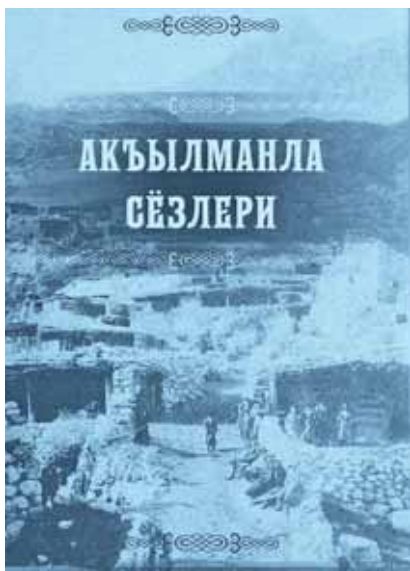
Кырал Думаны ючюнчю чакырылууунда Михаил Чоккаевич Билим беруу эм илму жаны бла комитетни председателини заместители эм Түтүчүлү айнууу проблемалары жаны бла комиссияны председатели болгъанды. Россейни түтүчүлү айнууу концепциясы аны башчылыгында жарашдырылганды. Аны ол жангычылыгы 2004 жылда Миллет экология саугъага тийишли болгъанды. Ол жыл дагыда Естесволу илмуланы академиясыны бек сыйлы саугъасын алганды – «Рыцарь науки и искусства» орденни. Бир жылдан а кыоркыууздук жаны бла «ЗУБР-2005» миллет саугъага эм ООН-ну экология жаны бла саугъасына – Витте аты майдалга тийишли болгъанды. Дагыда ол жыл жандаурулукну «Ата журтну Ёхтемлиги» деген фонду Дунияны халкыларыны ниет бирликлерини халкыла аралы академиясы бла бирге этген оноуга кере, «Россейни Ёхтемлиги» деген орден алганды.

Шёндюню Россейни бек айтхылык адамларыны бирича, Залиханланы Михаилны аты ёмюрледе унутулмай туру ючюн, Москвада, Новозыбковода, Фроловода, Пятигорскде, Выксда, Тольяттиде, Гайворонда, Абаканда, Деденовода, Ногинскде, Бишкекде, Оренбургда «Добрый ангел мира» деген архитектура -парк комплекслеге жазылганды.

Ол Кырал Думаны төртюнчю чакырылууунда Россейни Баш экология советини председатели, Хайыраланылган ядро отлукну келтируу эм саклау, Жер Кавказны проблемалары жаны бла кырал комиссияланы члени болгъанды. Кырал Думаны бешинчи чакырылууунда Россейни Түтүчүлү айнууу проблемалары жаны бла подкомитетни председателине эм «Россейни түтүчүлү айнууу саебеплик этуу араны» фонду президентине айырылганды. 2000 жылдан бери «Единая Россия» партияны члениди. «Ата журтну аллында кыйыны ючюн» орден бла саугъаланганды.

Михаил Чоккаевич, кырал ишлени юслеринден сагыш эте, оюмлай, былай айтуууду: «Жашауубузну ёзеге болгъан проблемаланы тамамлар ючюн, бек керекли шарт – ол уят-хатды, адеп-кылыкды». Кеси-кесин тамангыны кырай кыйын эм кёп турю ишле этсе да, ол жорукъга кертичи болгъанды эм болгъанлай кылады.

ЮСОПЛАНЫ Галина.

ни окуяна нарт эм акыл сёзлери жоюле бла айтыла эселе, бу китапка киргенле мингле бла саналадыла», - деп ёхтемленеди ол кеси уа.
Бу затлары керекли даражада саклаууга уллу эс буре, кёп жылланы ичинде эшиттенин жаза, кыайсы нарт сёз не заманда айтылганы бла шагырей этеди окууучуну. Барыбыз да билгенден, былай бай ишни тындыргъан тынч тойлолду. Алай а, сынаулу журналист кыдарында, Ахёбек улу нарт сёзле бла айтыла сёлешген адамны тилин сейир да, бай да этгенерин биледи. Жашауда керек бла турлук, эллиден артык кыралда ангылашымлы Аллах берген саугъаны – тюрк тиллени бек эрттегилини исесибиз биз. Анда кыралдан, кёп жашау сынаудан этген нарт сёзле, айтыла, ишексиз, халкылыгыбызны шагъатыгыдыла. Бюгон алагы сейирсиниу ючюн тас этмегени, Ахёбекланы Элдарча, миллет хазнабызны юсюнден сагыш этгенлени кыйынларындында.

Китап бла кёпле хайыранлыгы боллукдула. Сёз устала уа – жазычула, журналистле, устала – бютонда бек.

КЕРТИЛАНЫ Сакинат.

Магар

Элбрусда больницыны кырулушу башланганды

Минги тауну тийресинде узакъ 1936 жылда ишленген больницыны орунуна, бюгонню мардалага келишген жангысыны кырулушу башланганды. Ол «Саулукъ саклауу айнытуу» федерал эм «Салукъ саклауу бёлюмю биринчи звеносун иглендируу» регион проектге кере ишленеди. Проектге кере, стационарны уллулугу 500 квадрат метрге жетерикди. Ол жан-

гы медицина оборудование бла жалчытылынырыкъды эм жетмиш жатар жери боллукду. Алыкъа иглендируу акыл бла проектге тюрленуле кийирлирге да боллукдула. Кадрла да хазырдыла, бусагъатда аланы тизмесине жыйырма адам киреди. - Бюгонлюкде кыралда кыйын болумга да кырамай, алгадан белгиленген планы тамамлар муралыбыз. Анга кере объект

2023 жылны ахырына битерге керекди, - дейди КМР-ни Кырулуш эмда жашау журткоммунал мюлк министри Алим Бербеков.
Жангы больница бюгонлюкде, элбрусчуладан тышында, Нейтринода, Теге-неклиде, Байдаевода, Терс-Кыолда жашагъанлагъа эм Чегет бла Азау талалада солугъанлагъа кыраиды.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Жигерлилик

Кубада да кырал жумушну тындыргъанды

Урванда жашагъан таулуладан бусагъатда бек тамата Атталаны Магометни жашы Жашауду. Ол Тёбен Холамда – Усхурда 1937 жылда туугъанды. Аны ата-ана жылыуда, тийреге ийнак болуп турган сыйлы узакъга созулмаганды – гитчелей киши жерине ташуп, анда ёсгенди.

Жашауу атасы, Атталаны Атчыны жашы Магомет, кёчюнлюкде ауушанды. Аналары Абидад төрт жашын жашау өзге кесинлей салганды. Таматасы Маммаш оналтыжылык жаш эди, киши жерине тошгенди. Ючюсю уа - Каракай, Жаша, Жашау андан кичиле эдиле.

Ата журтха кыайтхандан сора Жашау аскерге чакырылганды. Кёчюрюлген халкыны жашларын ары алмай турганларын эске алсакъ, жашла аскер кырулушкъа сыйоп баргъандыла. Таулулада андан албугъартханла тюбемгендиле. Ол заманда жашла юч жыл кырулушкъа этгендиле аскерде. Тамам Жашау аскер борчун толтурган заманда Кубада 1962 жылны сентябринде «Анадыр» деген аты бла тасха операция башланганды. СССР-ни заманында аны юсюнден айтыргъа жарамагъанлыкыга, бусагъатда жараиды. Бизни аскерчилерибиз уллу жашырынлык бла ары атом авиация бомбала элтгендиле эм Кубада баллист ракетала, «Луна», «Сопка» дегенча тактика ракетала тохташдыргъандыла. Жети суу тюбюнде айланган лодкада атом ракетала бла торпедала орнатхандыла.

Дунияны атом саутлануу кючлери бла кыоркытуурга умут этген Америка, не кёп тасха самолётланы учурса да Кубаны башында, ол затланы бек ахыр заманга дери эслемегенди. Ол уллу, жашырын операцияны совет маршал Иван Баграман бла аны генераллары кырагъандыла. Операцияу уа эки кере да Совет Союзу Жигити, осетинли генерал Исса Плиев башчылык этгенди. Ары аскерчилени 1962 жылда сентябрде элтип башлагъанды. Ол аскер командировка экинчи жылны майына дери созулганды. Анда таулу жашла да болгъандыла, мен тынып окуяна Кыартлыкканы Мусафар, Солтанлан Оюс. Атталаны Жашау да аланы санларына тюшгенди. Жашланы юйорле жарым жылны ичинде аладан халарсыз болуп тургъандыла.

Алай бла, Кубага 1962 жылда 8 сентябрде энци ракета дивизион баргъанды. Анга артада жетинчи энци мотострелковий бригада дегенди. Аскерчиле болгъанлыкы-

кандидат диссертациясын да кыруулагъанды. Филология илмуланы доктору Бёзюланы Руслан бла бир юйор кырал, Москвага кёчгенде, анда да Россейни Президентини ишлери жаны бла управленясыны клиника больницасында ишлегенди. Жарсыуа, 2016 жылда ол жашлай дуниясын алышанды. Аны кызычыгы ёседи.
Атталаны Жашауу кыралы Асхат инженерди. Арт кезиуде кырал бла бирге адамланы жашаулары да тюр-

КМР-ни 100-жылпыгына
Бийиклик

Кырал Думасыны Илму эм илмуны кыйыматына терен тюшоноу жаны бла комитетини түтүчүлү айнууу проблемалары жаны бла подкомитетини председатели, Россей Федерацияны Федералый Жыйылыууу эм Кыргыз Республиканы Огъаргы кенгешини араларында бирге ишлеу жаны бла парламентле аралы комиссияны сопредседатели, СНГ-ни илму эм билим беруу жаны бла Парламентле аралы Ассамблеяны дайым комиссиясыны члени, СНГ-ни кыралларыны тиллерини халкыла аралы институту Советини председатели болуп тургъанды.

Северни экономика проблемаларына тюшонорге кёлленгенди. Алай этер ючюн, биология эм кырулуш илмула жаны бла кыошакъ билимле алганды.
Кесини гляциология жаны бла биринчи диссертациясын 9 айны ичинде жазып бошاپ, Москвада М.В. Ломоносов аты кырал университетде кыруулагъанды. Жаш профессорну СССР-ни Илмула академиясыны член-корреспондентине МГУ-ну аллимлери кёргюзтгенлери бошадан тюйюл эди. Арада алты жыл озгъандан сора, 1990 жылда битеу дунияга аты айтылган айтхылы алим, Социалист Урунуу Жигити академик А.П. Александров аны СССР-ни Илмула академиясыны кертти членине кёргюзтгенди. Кёл кёторююню биринчи турнда окуяна Залихан улу академикке сайланганды. Бюгоннге дери Север Кавказны бу жерледе эрттеден жашагъан халкыларыны арасында ол биринчиди.

Альпинист жаны бла спортну халкыла аралы классы устасыды, СССР-ни эм Россейни кёл кере чемпионууду. Адамлык бла алып кырагъанда, ол аны жашау жоругууду. Ол хар зат ючюн жууаплы болгъанын сезерге эртте юйренгенди эм кыралны кыдарын ёз кыдарындан башха кере билмейди. Нальчикни, Тырнауузу шахар Советлерине кёл кере депутатха айырылганды. Кыбарты-Малкыраны Баш Советине юч кере, ахырында уа СССР-ни халк депутаттына сайланганды. Баам, аны уллу политикага жолу андан башланган болур эди. Залиханланы Михаил-политик – жалаанда не затха толу ийнанган эсе, аны айтады эм этеди. СССР-ни халк депутатларыны биринчи съезинде окуяна партия органданы оюуларына арталдыда келишимген оюмла айтып сёлешгенди. Тугъан жерлеринден зор бла кёчюрюлгенлени реабилитация этууно юсюнден вопроху кёторгенди. Ол а уллу кишилик эди.

1977 жылдан башлап Михаил Чоккаевич Росгидрометни эм РАН-ны Бийик тау-геофизика институту директору болуп ишлегенди. Аны башчылыгында хауа болумланы эм төгерекде кыруретни тинтиу жаны бла уллу илму ишле бардырылгандыла. 1994 жылда уа кесини баш ишинде уруна тургъанлай, Авиация техниканы эм саутлануу кырал бийик тау илму-тинтиу арасыны генералый директору, жангы физика принциплени мурдорунда айырмалы амаллары эм энчи технологияланы жашадырууно оюночу болады.

1995 жылда Кыбарты-Малкыра кырал университетде геофизика эм экология кафедра кырагъанды, аны сохталарыны арасында илмуланы 45 доктору эм кандидаты бардыла. Ол 400-ден аслам илму иш басмалагъанды, 13 монографияны эм 35 жангычылыкны авторуду, аны тинтиу ишлери битеу дунияга белгилидиле. Дагыстанны, Чечен-Ингуш АССР-ни, Шимал Осетияны, Кы-

Жангы китап

Миллетни дуниялыкыга кырамын кёргюзтген жыйымдык

Кёп болмай басмадан ана тилибизде «Акылманла сёзлери» деген китап чыкыгъанды. Ары малкыр тилде нарт сёзле бла айтыла киргендиле. Жыйымдыкны Кыбарты-Малкыраны сыйлы журналисти Ахёбекланы Кыаймырзаны жашы Элдар жарашдыргъанды. Ол аны малкыр тилни тасхаларын биллирге сыйгенлеге атаганды.

Элдар Бизыгында туугъанды. Орта школну бошاپ, Кыбарты-Малкыра кырал университетни орус-малкыр бёлюмонде окугъанды. Уруну жолун 1989 жылда студент заманында окуяна республикалы радиода корреспондент болуп башлагъанды. 1995 жылда аны редактор этгендиле.
Ол 2000-2005 жыллада Кыбарты-Малкыраны Басма жаны бла министрствосунда бёлюмню таматасы болуп тургъанды. Ызы бла беш жылны ОО «Гермес» атлы биригиге таматалык этгенди. 2010 жылда уа арта, республикалы радиого кыайтханды. Ол бусагъатда БТРК «ГТРК «Кабардино-Балкария» биригиге шеф редакторду.

Нарт сёзледе бла айтыулада кыайсы халкыны да юйретуу институту, адет-тёрелери, ол не бу болумда этген жумушларында кылык хунерлери сакланадыла. Ала бары да адам улуну сынауундан киргендиле жашаууга. Ала миллетибизни дуниялыкыга кырамын, андан терен ангыламы болгъанын кёргюзтедиле. Аланы тарых магъанлары жылдан-жылга теренден-терен бола барады.

«Жаным-тиним эм акыл, билим», «Дини барны ийманы бар, жапысыны нюрю бар», «Юйюм деген юйю тенгли таш кёторюр» эм башхала. Дагыда нарт сёзлени бу жыйымдыгында ата-анамга иги болурга юйретген, кийик эм юй хайыуанла, табиғат бла байламлы акыл сёзлени табарга боллукду. Алайды да, жашауу не тюрлю жаны да тапханды мында жер.
Белгилеп айтханда уа, бери кирген нарт сёзлени асламысы артык кёл айтылмагъан, сыйдамманмагъан, аз жюрюгендиле. Болсада аланы магъаналары эс бурурчанды. Ала эртте кыралгъанларын эске алсанг, ол заманлада кесини жазмасы кыралмагъан миллет бу сейир байлыкны иеси болгъанына сейир этесе, тамашага кыласа. Ата-бабаларыбызны адамны кырулууна, аны ёсююне, ниети, тазалауу турууна кыаллай бир эс белгенлери бу сёзледе кёрюнюл турады. Аланы анча кере юзюлорге жеткен жашаулары да, баам, оллай адамлык институту хайырындан сакланганды.

Халкыбызны акыл кыруретни не заманда да аны базынган кючю, кыарыуу болгъанлай келгенди. Ол миллетибизни бурунгулу ышанлары жыйылган хазнаны таматарларыбыз бизге кыалай жетдирген эселе да, биз да аны, чачмай, кыоратмай, келе тургъан тёлюлеге ётдюрюрге борчлубуз. Сау болсун-

ла, бир кыауум эсли адамларыбыз жыйып аламад китапла чыкыгъандыла: Сотталаны Адилгерий «Малкыра жомакыла, нарт сёзле, элберле», Отарланы Саид бла Ул-башланы Ахмадия «Малкыра нарт сёзле», Холаланы Азрет «Малкыра нарт сёзле», Журтубайланы Хыйса «Кыарачай-малкыра нарт сёзле», Кыудайланы Мухтар «Кыарачай-малкыра нарт сёзле бла айтыула тесеуледе»...
Нарт сёзлерибизни юсюнден акылманлыбыз Кыулийланы Кыайсын «Терек да алай ёседи» деген китабында: «Тау халкыны нарт сёзлери бла айтыулары аланы оюмларынды, ала кеслери кыраган дунияны суратлануудан кыурадыла. Алада хар сёзю кесгин болгъан акылманлык бла поэзия, халкыны ёмюрлюк сынауу эм жерни ариулуугу, сейирлик сырафатла бла боюла бла ишленген, башхалага ушамагъан дуния барды», - дегенди.
Бюгон Элдар да, халкыбызны ол ниет байлыгын сакларга излеген ахшылары санларына кирип, бу сыйлы жумушну барыбыз ючюн да этгенди. «Кыарачай-малкыра халкыны жашау жолуну хар атламына, хар жюрюшюне, хар айланчына жораланган нарт сёзлерибиз бла айтыуларыбыз сыйынгысыз кёлдуле. Мен аланы жыйышдырып башлагъанда, былай байтамал байлыкыга ие болгъаныбызны толу билмей эдим. Уллу миллетле-

Мусукаланы Сакинат.

ЖОРАЛАУ

Жырчылагъа къараучула да къошулгъандыла

«Россей Федерацияны инсанлары патриот ниетде юйретиуню» 2021-2025 жыллагъа жарашдырылган къырал программаны чеклеринде эмда 1941-1945 жыллада Уллу Ата журт урушда Хорламны 77-жыллыгына атап, республикада «Патриот» жамаут организацианы эмда В.М.Ковов атлы Къабарты-Малкъар къырал аграр университетни ректоратыны тири къатышыулары бла «Кавказ за наших» деген ат бла уллу концерт къуралгъанды.

Анга РФ-ни Миллет гвардиясыны аскерлерини федерал службасыны КъМР-де Управлениясыны оркестри, «Патриот» жамаут организацианы къауумуна кирген Эльдар Дымов, СКГИИ-ни студенти Мурат Шокуев, Нальчикде 6-чы номерли мектепден Амалия Губжева да къатышгъандыла.

Концертни кезиунде «Саратов полкуну маршын», «Мени Росгвардиям», «Россеини намысы», «На сопках Маньчжурии», «Вальс», «Грусть», «Синий платочек», «Лезгинка», «Хорламны кюню» эмда уруш жылланы кезиунде жырланган, россейли аскерлеге жораланган кеп

баша жырла бла макъамла эшитилгендиле. Аланы бир-бирлерин а къараучула артистле бла бирге айтхандыла.

Келгенле концертни бек жаратхандыла, жырчыладан дагыда келирлерин тилегендиле. Ала да жууукъ заманда тюбеширге сёз бергендиле. Алагъа кесини ыразылыгын аграр университетни ректоруну юйретиу иш жаны бла орунбасары Ауэс Кумыков да билдиргенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Жоқьлау

Курсантла таматада къонакъда

Полицияны кадет классыны окуучулары сыйлы ветеранны жоқьлагъандыла эмда аны Улу Хорламны байрамы бла алгышлагъандыла.

Нальчикни Совет Союзу Жигити Н.Калюжыйни атын журюутген 7-чи номерли школуну полицияны кадет классыны курсантлары Семен Григорьевич Хармацха келгендиле къонакъда. Сыйлы ветеран, ол а 95-жыллыгын белгилегенди, жаш адамлагъа анга эс бургъанлары, байрамны аллында сыйын

кёргенлери ючюн ыразылыгын билдиргенди. Ол республикага, битеу къыралга да тынчылык, мамырлыкъ тежегенди.

Жашла бла къызыла эмда аланы ашыргъан КъМР-де МВД-да Жамаут советни башчысы Руслан Маргушев ветеранга саулык, узак ёмюр тежегендиле. Ызы бла курсантла назмула айтхандыла эмда эсде къаллык саугъа да бергендиле.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

КОНКУРС

Письмола жазгъандыла, ахшылыкъла тежегендиле

Элбрус район 9 майны белгилеуню бир къауум кюн алгъа «Хорламны жарыкъ кюню...» деген сабий конкурс бла башлагъан эди. Аны Сабий эм жаш тёлю чыгармачылыкны Мокъаланы Магомет атлы арасы ётдюргенди.

Бу жумушну баш магъанасы - жаш тёлюню абаданлагъа хурмет этерге юйретиу, аппаларыбызны къыйыны фашистле бла урушда башхаладан аслам болгъанын энтта да бир кере эсге салыу эм патриот сезимни кючлеу эди.

Сабийле назму айтыуда, солдатха письмо жазыуда, сурат ишлеуде эм гиче сахна оюнла къурауда эришгендиле.

Районну окуу юйрери, уллу кёллюк этмей, тири къатышханлары бла бек къууандыргъандыла. Энци да тырнауузчу, кенделенчи, бедикчи, элбрусчу эм огъары басханчы школчулары белгилерге сюеме. Кысыха заманын ичинде тынгылы хазырланып, хар нени да эбине жетдирип келгендиле ала, - дегенди проектни автору педагог Темуккуланы Асият.

Бу эришиуде «Солдатха письмо» деген номинацияга къатышхан окуучулары жазгъанлары эсде къалгъандыла. Ала ол къагытланы сейр жасагъан эдиле. Мында биринчи жерге тырнауузчу Хаджиланы Ибрагим тийшли болгъанды. Алай сабийлени хар бири да кёл салып жазгъанлары эслене эди. Кызыккъла бла жашчыкъла

шёндо Украинада барган аскер жумушха къатышхан жашлагъа кёллендирген сёзлени къызганмагъандыла, юйлерине сау къайтырларын тежегендиле.

Андан тышында сабийле аламан концерт программа да кёрютюп, жыйылгъанлары къууандыргъандыла.

ТАППАСХАЛАНЫ Аминат.

БАШЛАМЧЫЛЫКЪ

Атлары ёмюрлеге сакъланыр ючюн

Кеп болмай «Россети Северный Кавказ» биригиу, Кавказ ючюн къазатха 80 жыл толгъанына жоралап, «Энергообъект воинской славы» социал-патриот акцияны бардыргъанды. Аны бла байламлы эсгерте къанга да ачылгъанды. Аны ачарча сыйлы жумуш элли жылны ичинде бёлюмю анынъ угуа уллу къыйын салгъан, урууну ветераны, энер-

гокюч комплексни сыйлы ишчиси Борис Балкаровча буюрулгъанды.

Ол къууанча Уллу Ата журт урушуну эм энергокюч бёлюмю ветеранлары, компанияны, профильли ведомстволаны эм окуу учреждениеланы келечилери къатышхандыла.

Ол кюн «Каббалкэнерго» биригиуню таматасыны орунбасары Алибек Яганов жыйылгъанлары

алларында сёлеше, узакъ 1936 жыллада ишленген «Нальчик-110» подстанция 1942 жылда, немис-фашист аскерле Къабарты-Малкъарны къуршалагъанда тёрт айга жууукъ заманны борчун толтуруп тургъанын билдиргенди. Ол кезиунде окуна «Нальчик» подстанция элли минг чакълы адамны эм онла бла предприятияланы ток бла жалчытханды. Тюрлю-тюрлю жыллада жангыртыла тургъанды. Бютюн уллу тюрленуле урушдан сора этилгендиле. Алай бла 1948 жылда 110/35 кВ кюч бла ишлеген трансформаторла 15 МВА беричра мадар этилгенди.

Бююнлюкде «Энергообъект воинской славы» подстанцияда Россейде чыгарылгъан жангы микропроцессорлу оборудованыла хайырланалдыла.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Кьоркьуусулукъ

Бир тюрлю къаууагъа чыкъмагъанды, бузукълукъ этилмегенди

Уллу Ата журт урушда Хорламны 77-жыллыгын белгилеуге аталган къууанчы жумушлада Росгвардияны КъМР-де Управлениясыны 200-ден аслам кюулукъчусу жамаут тынчылыкны бла право нызамны сакълагъандыла, деп билдиргендиле бизге ведомствону пресс-службасындан.

Гвардиячыла полициячыла бла бирге Нальчикде орамлада, майданлада, халкъ аслам жыйылган башха жерледе кюулукъ этгендиле, «Елосюз полкуну» кезиунде да кьоркьуусулукъну жалчытхандыла.

Къууанчы жыйылулары аллында энци буйрукъла толтурган «Вершина» къауумну келечилери байрам ишле бардырылыкъ жерлени тинтгендиле. Ведомстводан тышында къалауура орамлада законукъну сакълагъандыла.

Право нызамны сакълаучула бирге келишип ишлегенлерини хайырындан къууанчланы кезиунде бир тюрлю бузукълукъ, къаууагъа болмагъанды.

ТОКЪЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

Иттинулюк

Пионерле парадда

Быйыл Хорламны Парадына прохладначыла да тири къатышхандыла. Аланы араларында пионерле да болгъандыла. Эки жыл мындан алда Прохладна шахарда Сусанна Чолакова школчуладан пионер дружина къурагъанды, жыл сайын дружинага жангы адамла къошулуп турадыла. Бююнлюкде анда беш отряд барды. Аладан биринде абадан адамладыла.

Сусаннаны башчылыгында, боюнларына галстукларын къысып, къолларына къызыл байракъла алып, ала парадха къатышхандыла. Андан сора ала урушну ветераны Владимир Фёдорович Шаинге къонакъга барып, аны эсгерилерине тынгылагъандыла, абаданны кёлню кётюргендиле.

ОСМАЛАНЫ Хыйса.

Таппандырыу

Шахарчылары сайлауларына кере

Бу кюнледе Тырнауузда Отарланы Керимни атын журюутген 1-чи номерли лицейни скверинде игилендириу ишле барадыла. Аланы быйыл жайда бошар мурат барды. Битеу да 3 700 квадрат метрде жангы асфальт салынырыкъды, шинтикле, чыракълы чыпынла, кир-кипчик атарча орунла да боллукъдула. Къоркъуусулукъну жалчытырча видеокameraла ишлеркидиле эм жашиллендирирча мадар этилликди.

Бусагъатда, жаяу жүрюген жолчыкъланы мурдорун хазырлап, асфальт салырча жумушла тамамлана турадыла. Объект таппандырыуга «Жашау журт эм шахар болум» миллет проектге кере былтыр жамаутны иги кесеги тюзюнлей кёл кётюрюуу бла сайланганды.

Быйлыны юсонден айтханда, «Шахар болумну игилендириу» проектге кере Тырнауузда эки объект айырылгъандыла: Элбрус орамда Эсгерууню

майданы бла «Солнышко» деген культура эм солуу парк.

Эсге сала айтсакъ, 15 апрельден башлап майны ахырына дери «Госуслуги» платформада za.gorodsreda.ru бетде ким сюйсе да кёл кётюрюн онг табарыкъды. Интернет бла киреше билмегенлеге уа волонтерла болушурча мадар этилликди.

КУРДАЛАНЫ Сулейман.

БУШУУ

Келбетли сыфаты эсибизде къаллыкъды

Бу кюнледе медицина илмуланы кандидаты, кеп жылланы ичинде Санкт-Петербургда оналтынчы номерли Мариинский больницаны хирургия бёлюмюню баш врачы болуп турган Мусукаланы Мутайны жашы Хасан дуниясын алышханды. Ол бушууу халпар аны таныгъанлары, жашауда бир тюрлю бир кыйгъы бла анга тюбегенлери бек жарытханды.

Хасан Къыргызстанда Къызыл-Къаыда 1953 жылда туугъанды. Анда школну алтын майдал бла айырмалы бошап, Фрунзеде Къыргыз къырал университетни медицина факультетине киргенди. Таулу жаш аны да 1977 жылда айырмалы бошагъанды. Спортну дзюдо тюрлюсюню мастери болгъанды.

Клиника ординатураны Ленинградда онкология-

ны Н.Н. Петров атлы институтунда ётгенди. Аны сайлагъан усталыгына алай жюреги бла берилген кёрген усталары

градны Елизаветинский больницасында биринчи хирургия бёлюмде хирург болуп башлагъанды. 2000 жылда аны Мариинский больницага хирургия бёлюмюню баш врачыны орунбасарыны къулуугъна салгъандыла. Бир кесекеден а аны ол бёлюмге тамата этгендиле. Солуугъа кетгенден сора Хасан бир неча больницаны жаш врачларына бла ауругъанларына консультация берип тургъанды.

Мусукаланы Хасан, сынаулу врач, усталыгын иги билгенди, адамлыгы бла белгили эди, ана тилинде орус сёз къошмай сёлешгенди, таулу атын намыслы журюутгенди.

Аны келбетли сыфаты эсибизден кетерик тюрлююду.

Жолдашлары, ахлулары.

аспирантурага киририн сюйгендиле. 1982 жылда Хасан хирургия жаны бла кандидат диссертациясын къорулагъанды. Ыза бла доктор диссертациясын къолга алгъанды. Урунуу жолун а Ленин-

УЧРЕДИТЕЛЬ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗАЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмный – 42-63-01.
Баш редакторну орунбасарлары – 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретарь – 40-03-24.
Секретариат – 40-93-62. Корректорла – 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛОМЛЕРИ:
Политика эм право – 42-24-02, 42-67-68.
Экономика – 42-66-73.
Культура – 42-66-76.
Социал ишле – 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93, 42-66-71.
Окуучула бла байламлыкъла журюотуу эм жазылыу – 42-37-94.
Энци корреспондент – 42-68-72.
Операторла – 42-66-85, 40-28-97.

Редакция авторла бла къагыт журюотмейди. Кёл жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артка къайтарылмайдыла.

Газетде басмаланган материаллада айтылган оюмла редакцияны оюму бла келишимге боллукъдула. Алада айтылган хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнде законна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машина бла жазылган 5-6 бет) кёню алмайды.

Газет Связны, информация технологиялары эмда асламлы коммуникацияланы ишлери жаны бла федерал надзор къулукуну (Роскомнадзорну) Къабарты-Малкъарда управлениясында 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмагъа «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Газетлени ислерине тапдыруу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управленисы жууаплыды.

Телефона: 76-01-21

Газетлени розничнагъа сатыу ючюн КъМР-ни «Роспечать» акционер обществосу жууаплыды.

Телефон: 42-69-34

Газет ийыкъда юч кере чыгъады – геюрге, орта, шабат кюнледе.

Номерге графикте кере 19.00 сагъатда кёл салынады. 20.00 сагъатда кёл салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Текуланы Хауа – дежурный редактор; Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия – жууаплы секретарыны орунбасарлары; Ахматланы Люаза (1,2-чи бетле), Зелаланы Лида (3-чу бет), Геляланы Валя (4-чу бет) – корректорла.

Тиражы 1642 экз. Заказ № 920
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕС:

360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 5

электрон почта: elbor_50@mail.ru